

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 18.11.2022 г.
SWD(2022) 710 draft

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

Европейска рамка за оперативна съвместимост за интелигентни градове и общности (EIF4SCC)

придружаващ

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно засилено сътрудничество в областта на оперативната съвместимост на
публичния сектор**

**Свързване на обществени услуги, подкрепа на публичните политики и
предоставяне на обществени ползи
Към „Оперативно съвместима Европа“**

{COM(2022) 710 final}

Съдържание

1.	ПРЕГЛЕД И ОБХВАТ	3
2.	ВЪВЕДЕНИЕ В EIF4SCC.....	5
3.	ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА КОНЦЕПЦИИТЕ В EIF4SCC.....	8
4.	ПРИНЦИПИ ЗА EIF4SCC	9
5.	ЕЛЕМЕНТИ НА EIF4SCC.....	14
6.	ИНДИВИДУАЛЕН КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАНИ УСЛУГИ ЗА ИУГО	20
7.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	27

Речник на съкращенията

Съкращение	Значение
ИИ	Изкуствен интелект
API	Приложно-програмен интерфейс
MCE	Механизъм за свързване на Европа
EIF	Европейска рамка за оперативна съвместимост
EIF4SCC	Европейска рамка за оперативна съвместимост за интелигентни градове/общности
ESPON	Европейска мрежа за наблюдение на териториалното планиране
ЕС	Европейски съюз
ЕК	Европейска комисия
ICC	„Предизвикателство за интелигентни градове“
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИП	Интернет на предметите
ISA ²	Решения за оперативна съвместимост за държавните администрации, предприятията и гражданите
LORDI	Местни и регионални цифрови показатели
MIM Plus	Минимални механизми за оперативна съвместимост
НРОС	Национална рамка за оперативна съвместимост
ИУГО	Интелигентни и устойчиви градове и общности

1. 1. ПРЕГЛЕД И ОБХВАТ

Както е предвидено в Договорите за Европейския съюз (ЕС), вътрешният пазар на ЕС гарантира четири „свободи“ — свободното движение на стоки, капитали, услуги и хора между всички 27 държави членки. Тези свободи се осигуряват чрез общи политики с подкрепа от взаимосвързани и оперативно съвместими мрежи и системи. Хората са свободни да работят и да се установяват, а предприятията — да търгуват и да осъществяват стопанска дейност във всички държави — членки на ЕС. При това неизбежно им се налага да взаимодействат по електронен път с националните, регионалните или местните публични администрации на всякакви равнища в държавите членки. Публичните администрации на регионално и местно равнище, включително селските и градските райони, може да бъдат обозначени като „градове и общности“.

Градовете и общностите са изправени пред сложни предизвикателства, като например изменението на климата, качеството на жилищата, здравни и социални проблеми, енергийната ефективност и градската мобилност. Все повече градове и общности използват възможностите, предлагани от цифровите решения и технологичните постижения, за да се справят с нарастващите предизвикателства и да допринесат за прехода към зелена икономика. Така те се превръщат в интелигентни и устойчиви градове и общности (ИУГО), които използват цифровите технологии пълноценно и стават все по-екологични, адаптивни и устойчиви за благополучието на хората.

Оперативната съвместимост е от решаващо значение за преодоляване на гореспоменатите предизвикателства в градовете и общностите. Липсата на оперативна съвместимост води до разпокъсаност при предоставянето на услуги на местно равнище, както и до липса на комуникация между различните платформи, технологии и заинтересовани страни, в резултат на което услугите за обществеността не са достатъчно ефективни.

Като признава значението на оперативната съвместимост за благополучието на жителите, предприятията, посетителите и администраторите на градовете/общностите в Европейския съюз, Европейската комисия разработи Европейска рамка за оперативна съвместимост за интелигентни градове/общности (EIF4SCC) като специално подразделение на Европейската рамка за оперативна съвместимост¹.

EIF4SCC е създадена чрез надграждане и намиране на области на допълване с предишни и текущи инициативи, като например движението Living-in.EU², Рамката за оперативна съвместимост от 2017 г. (EIF)³, Минималните механизми за оперативна съвместимост (MIM Plus)⁴ и резултатите от инициативи, финансирани от ЕС (напр. цифровите градивни елементи по Механизма за свързване на Европа (МСЕ)⁵, пазара на интелигентни градове⁶, „Предизвикателството за интелигентни градове“⁷, партньорството за цифров преход (в рамките на програмата за градовете)⁸) и

¹ https://ec.europa.eu/isa2/eif_en/

² <https://www.living-in.eu/>

³ https://ec.europa.eu/isa2/eif_en

⁴ <https://oascities.org/minimal-interoperability-mechanisms/>

⁵ <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/CEF+Digital+Home>

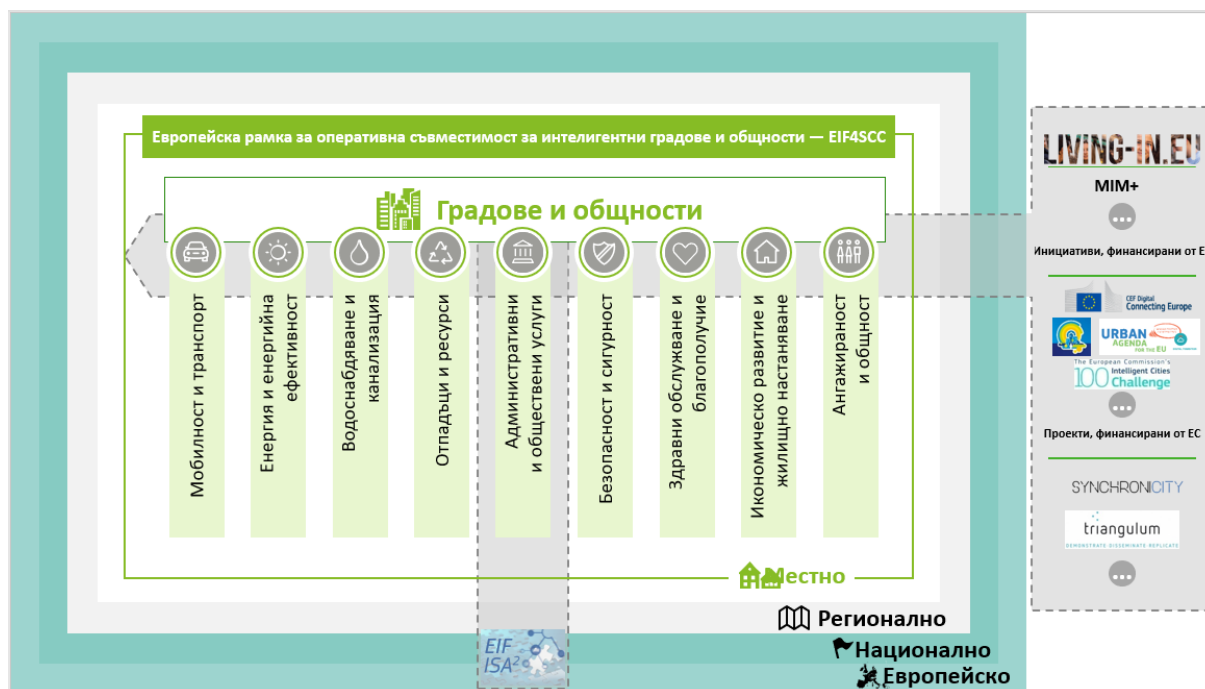
⁶ <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/?lang=bg>

⁷ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

⁸ <https://ec.europa.eu/futurium/en/digital-transition/digital-transition-action-plan>

финансирани от ЕС проекти (Synchronicity⁹, Triangulum¹⁰ и т.н.), както е показано на фигура 1.

Фигура 1 — привеждане на EIF4SCC в съответствие с други инициативи и проекти на ЕС

Целта на EIF4SCC е да предостави на ръководителите на местните администрации в Европейския съюз концепции, принципи, елементи, препоръки и общ образец, за да се улесни предоставянето на услуги на обществеността в различни области, градове, региони и граници (фигура 2). Практически случаи на употреба, налични в предложението за EIF4SCC, са предоставени за всяка препоръка в процеса на разработване на EIF4SCC¹¹.

Фигура 2 — EIF4SCC накратко

⁹ <https://synchronicity-iot.eu/>

¹⁰ <http://triangulum-project.eu/>

¹¹ Вж. предложението за EIF4SCC: <https://living-in.eu/news/proposal-european-interoperability-framework-smart-cities-and-communities-eif4scc-published>

2. 2. ВЪВЕДЕНИЕ В EIF4SCC

Градовете и общностите имат основна роля в Европейския съюз. Именно в тях живеят и работят по-голямата част от европейските граждани¹². Градовете и общностите включват жители, посетители, администратори, предприятия и организации. Те са и места, където цифровите решения и технологии могат да подпомогнат създаването на стойност, която отключва социални, икономически и екологични ползи за техните граждани и предприятия. Градовете и общностите са изправени пред сложни предизвикателства и поради тази причина използват цифровите решения и технологичните постижения, за да се справят с тези все по-сериозни и често взаимосвързани предизвикателства. Съвместната работа с гражданите също е от ключово значение за превръщането на европейските градове и общности в интелигентни, адаптивни, устойчиви и приобщаващи места, където хората с удоволствие живеят, работят и посещават.

За сложните предизвикателства в настоящия момент и техните решения е необходима по-добра оперативна съвместимост. Липсата на оперативна съвместимост води до липса на интеграция на услугите, предоставяни на местно равнище и отвъд него, или до липса на комуникация между различни платформи (за данни) и/или технологии. Липсата на оперативна съвместимост е също така основна пречка за постигане на напредък по отношение на иновациите в градовете и обществата. Тя може да забави приноса за постигане на целите, определени по отношение на цифровото десетилетие на Европа и Европейския зелен пакт.

Подобряването на оперативната съвместимост чрез цифрови решения и технологични постижения ще помогне за преодоляване на предизвикателствата, пред които са изправени градовете и общностите, като различните участници се нуждаят от общо разбиране за начина им на работа, техните дейности и услуги. Това включва обмисляне на приложимите правни рамки, но също и на стандартите и техническите спецификации, които се прилагат при техническото развитие на услугите, само за пример. В допълнение, благодарение на оперативната съвместимост се предотвратява зависимостта от конкретен доставчик или технология и тя спомага за създаването на отворен и справедлив пазар, на който МСП имат възможност да се развиват. Градовете и общностите използват различни основани на стандарти решения, които са оперативно съвместими и по-достъпни в ценово отношение, като се намалява времето за внедряване и за предоставяне на услуги на обществеността.

Целта на EIF4SCC е:

- **да вдъхнови градовете и обществата** в целия ЕС в усилията им да преминат към ИУГО, по-конкретно при предоставянето на цифрови услуги в местния контекст, заедно с другите участници;
- **да предостави насоки на ръководителите на местните администрации** с принципи, препоръки и общ образец, който създава възможност за оперативна съвместимост между домейни, градове и общности, региони и граници, с цел подобряване на предоставянето на услуги за гражданите и предприятията;
- **да допринесе за изграждането на цифровото бъдеще на Европа** чрез насърчаване на трансграничната и междусекторната оперативна съвместимост, оказвайки подкрепа на цифровата трансформация на Европа в местния контекст.

EIF4SCC е умишлено насочена към ръководителите на местните администрации в ЕС, тъй като има за цел да предостави обща рамка за това какво включва оперативната

¹² Евростат, 2016 г., Urban Europe Statistics on cities, towns and suburbs.

съвместимост и как тя може да допринесе за развитието на (по-)интелигентен град или общност. Това ще осигури възможност услугите за гражданите и предприятията да се предлагат не само в един единствен ИУГО, но също и в градовете, регионите и през границите.

EIF4SCC включва три взаимосвързани определения, пет принципа и седем елемента. За да се гарантира, че ръководителите на местните администрации могат лесно да прилагат EIF4SCC в своя град или общност, е разработен концептуален модел на интегрирано управление на услугите. Този концептуален модел представя управленската подкрепа, необходима за координиране на дейностите. EIF4SCC е придружена от препоръки, които биха могли да послужат като вдъхновение за ръководителите на местните администрации в работата им по оперативната съвместимост. Всички тези части на EIF4SCC са подробно обяснени в следващите раздели.

Във фигура 3 е представен общ преглед на EIF4SCC и нейните елементи, а съдържанието и структурата на EIF4SCC са представени по-долу:

- в глава 3 се съдържат определения на концепциите, изложени в EIF4SCC;
- в глава 4 е представен набор от принципи (пет), които са предназначени за установяване на общ подход при разработването на услуги за ИУГО въз основа на оперативна съвместимост;
- в глава 5 са представени елементите (седем) на EIF4SCC;
- в глава 6 е очертан концептуален модел за интегрирани услуги за ИУГО. Концептуалният модел е в съответствие с принципите за оперативна съвместимост и в него е заложена идеята за оперативна съвместимост още при проектирането;
- в глава 7 в заключение е представен общ преглед и са очертани връзките между основните елементи на EIF4SCC;
- Освен това в различните глави е представен набор от 30 препоръки, които са илюстрирани в многобройни случаи на употреба, налични в предложението за EIF4SCC¹³, като например конкретни действия, които да бъдат предприети в ИУГО.

13

<https://living-in.eu/news/proposal-european-interoperability-framework-smart-cities-and-communities-eif4scc-published>

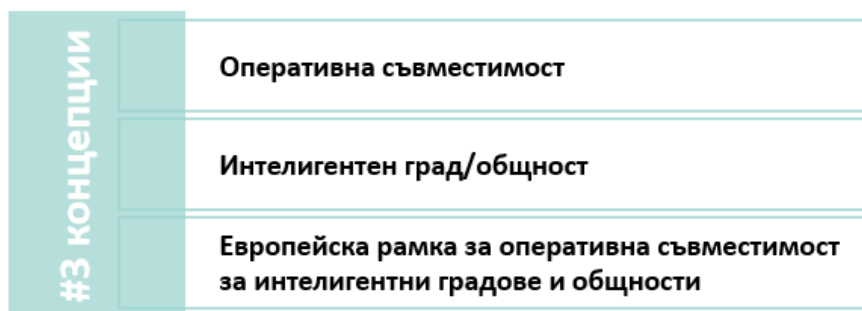
Фигура 3 — EIF4SCC Рамка за ИУГО

3.3. ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА КОНЦЕПЦИИТЕ В EIF4SCC

В този раздел е представено как следва да се разбират концепциите на оперативна съвместимост, интелигентни градове и общности и EIF4SCC (фигура 4). За всяка една от концепциите е представено определение. Когато се говори за EIF4SCC, тези три определения винаги трябва да бъдат представяни заедно, тъй като те са свързани едни с други и се подсилват взаимно. От EIF4SCC не може да се извлече пълна полза, когато концепциите на оперативната съвместимост и ИУГО не са широко признати.

Фигура 4 — концепции в EIF4SCC

Оперативната съвместимост в контекста на ИУГО, и като такава във и между различните области на даден град или общност, представлява:

Способността на организациите и лицата да си взаимодействат за предоставяне на услуги в градовете и общностите чрез обмен на данни, информация и знания, подпомогнат от хармонизирани процеси и цифрови технологии, като се вземат предвид въпросите на сигурността и неприкосновеността на личния живот.

Интелигентен град/общност¹⁴ представлява:

Устойчив и приобщаващ град/общност, който се стреми да увеличи благополучието на своите жители, предприятия, посетители, организации и администратори на града/общността, като предлага услуги, използващи цифрови технологии.

EIF4SCC представлява:

Подход в подкрепа на развитието на оперативно съвместими услуги в интелигентните градове/общности във всички области, между градовете и през границите. В рамката са определени основните насоки за оперативна съвместимост под формата на общи принципи, елементи, модели и препоръки.

¹⁴

В тази рамка се споменават градовете и общностите, тъй като документът е насочен към ръководителите на местните администрации от столиците в ЕС до малките села и градските райони в ЕС. Градовете и общностите представляват общности от хора, определени на географски принцип, които имат правен статут, законен представител и самоуправление и са законно признати от своята държава членка.

4. 4. Принципи за EIF4SCC

Освен трите концепции, определени по-горе, EIF4SCC е подкрепена и от пет принципа (фигура 5). Те са получени в резултат на приспособяването на принципите на движението Living-in.eu и на Рамката за оперативна съвместимост от 2017 г. към контекста на ИУГО. Ето защо те формират основните поведенчески аспекти, които определят посоката на оперативната съвместимост в ИУГО.

Тези пет принципа са представени по-долу заедно с набор от подходящи препоръки за прилагането им в контекста на ИУГО. _

Фигура 5 — Принципи на EIF4SCC

#5 принципа	Ориентиран към човека подход #3 препоръки
	Подход, основан на потребностите на града/общността, на равнището на ЕС #1 препоръка
	Градът/общността като екосистема с иновации със свободен достъп, движена от участието #2 препоръки
	Етичен и социално отговорен достъп, употреба, споделяне и управление на данни и технологии #3 препоръки
	Технологиите като ключови инструменти, а не като цел #3 препоръки

- **Ориентиран към човека подход**, при който благополучието, приобщаването, достъпността и културното многообразие/многоезичието играят основна роля. От гледна точка на предоставянето на услуги, този подход следва да включва и административно опростяване в полза на лицата и организациите. Ето защо той обхваща принципа на еднократност¹⁵, с който се цели повторното използване на данни и документи, които хората вече са предоставили, по прозрачен и сигурен начин.

Препоръка 1

Да се гарантира, че жителите и посетителите имат активна роля, като се свързват и ангажират и им се осигурява възможност да участват в процеса на изготвяне на политики, в съвместното създаване и изпитване на решения за ИУГО.

Препоръка 2

Доколкото е възможно съгласно действащото законодателство, от ползвателите на услуги от градовете/общностите да се изисква еднократна и само съотносима информация, като се гарантират напълно прозрачни процедури на ползване на данните.

Препоръка 3

Да се гарантира, че достъпността (включително за хора с увреждания, възрастни хора и други групи в неравностойно положение) се взема предвид по време на етапите на възлагане на обществени поръчки, проектиране, разработване, изпълнение и наблюдение на предоставянето на услуги, в това число като се спазват признатите на регионално, национално, европейско или международно равнище спецификации за електронна достъпност.

- **Подход, основан на потребностите на града/общността, на равнището на ЕС**, при който споделянето на опит, свързан с оперативната съвместимост, е ключова стратегия за преодоляване на предизвикателствата пред оперативната съвместимост и за вдъхновяване на отделни лица или организации във и между градовете/общностите. Следователно установяването на общи характеристики в различен контекст в града/общността може да помогне за предоставянето на ефективна и индивидуална подкрепа.

Препоръка 4

¹⁵ Принципът на еднократност означава, че отделните потребители/предприятия не следва да бъдат задължавани да представят една и съща информация повече от веднъж. Например, ако информацията вече е била подадена на една публична администрация, от отделните потребители/предприятия не следва да се изисква да подават тази информация отново на друга публична администрация.

- План за действие на ЕС за електронно управление за периода 2016—2020 г., COM(2016) 179 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/egovernment-action-plan#:~:text=The%20eGovernment%20Action%20Plan%20enables,to%20operate%20efficiently%20across%20borders>
- Берлинска декларация относно цифровото общество и основаното на ценности цифрово управление, 2020 г. https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/cdr_20201207_eu2020_berlin_declaration_on_digital_society_and_value-based_digital_government_.pdf

Да одобряват и да се присъединяват към съществуващи форуми, мрежи и работни групи на местно, регионално, национално и европейско равнище¹⁶, за да се стимулират сътрудничеството и съвместната работа, да се обединяват силите, да се обсъжда и споделя опит и най-добри практики и да се надграждат съществуващите знания и опит.

- **Градът/общността като екосистема с иновации със свободен достъп, движена от участието**, следва да насърчава открит подход на сътрудничество, при който се взема под внимание мнението на лицата и организациите и по този начин се надграждат подходите на участие, като съвместно създаване и съвместното извършване.

Препоръка 5

Във вашия град/общност да се осигури съвместна работа и комуникация между жителите, предприятията, посетителите, организациите и администраторите на града/общността така, че съвместно да бъдат предприети мерки за различните нужди (напр. помощ в ежедневието, социални грижи, здравеопазване, образование, култура и околна среда), предизвикателства и изисквания чрез включване на заинтересовани страни с всички необходими компетентни умения и/или умения в съвместното създаване и съвместното извършване на услуги.

Препоръка 6

Да се насърчава екосистема с иновации със свободен достъп (като живи лаборатории на местно равнище, центрове за цифрови иновации), за да се гарантира, че местната общност участва активно в създаването на нови решения и в разширяване на обхвата на съществуващи решения.

- **Етичен и социално отговорен достъп, употреба, споделяне и управление на данни и технологии**, с отчитане на прозрачността, сигурността и неприкосновеността на личния живот. Защитата на неприкосновеността на личния живот на лицата, запазването на тяхната информация и нейната сигурност трябва да бъдат гарантирани, както и правото на лицето „да бъде забравено“.

Препоръка 7

Да бъдат направени достояние на жителите, предприятията, посетителите, организациите и администраторите на градове/общности източниците на информация (базови регистри, портали за отворени данни и т.н.), като се гарантират сигурността, доверието и неприкосновеността на личния живот в съответствие с приложимото законодателство, и да се способства за развитието на пространството на данни в ЕС за неутрални по отношение на климата и интелигентни общности.

Препоръка 8

¹⁶ Сред примерите за съществуващи форуми, мрежи и работни групи са: Living-in.EU, „Предизвикателството за интелигентни градове“, „Отворени и приспособими интелигентни градове“, Евроградове, европейската мрежа от „живи лаборатории“ (ENoLL), пазарът на интелигентни градове, Мрежата на европейските региони за изследователска дейност и иновации (ERRIN), Международната асоциация на органите на местното самоуправление за устойчиво развитие (ICLEI) и др.

Да се гарантира зачитането на цифровите права по време на етапите на проектиране, създаване, изпълнение и наблюдение на предоставянето на услуги (включително въпросите, свързани с прилагането на ОРЗД).

Препоръка 9

Да се осигури прозрачност на сътрудничеството за обмен на данни между и в рамките на правителството, гражданите, предприятията и организациите.

- **Технологиите като ключови инструменти, а не като цел.** Технологиите следва да се разглеждат единствено като ключови инструменти, когато това е уместно. Технологичната неутралност и преносимостта на данните следва да се вземат предвид при разработването на услуги. При разработването на оперативно съвместими цифрови платформи следва да се използват отворени стандарти и отворени технически спецификации. За тази цел ще бъде необходима подходяща оценка на ефективността и ефикасността на технологиите. Следователно използването на технологии трябва да отчита развитието на цифровите умения и способности на доставчиците на услуги и потребителите.

Отворените стандарти и отворените технически спецификации предотвратяват зависимостта от конкретен доставчик или технология и създават възможност за оперативна съвместимост, като същевременно насърчават екосистемата на интелигентния град и свързания с нея пазар на цифрови решения. Нивото на отвореност на дадена спецификация/стандарт е от решаващо значение за повторното използване на софтуерните компоненти за изпълнение на това изискване. Това е приложимо и в случаите, в които тези компоненти се използват за въвеждане на нови услуги. Ако принципът за отвореност е изпълнен изцяло:

- всички заинтересовани страни имат възможност да допринасят за разработването на спецификацията и част от процеса на вземане на решение е публичното разглеждане;
- спецификацията е на разположение на всеки;
- правата върху интелектуалната собственост, отнасящи се до спецификацията, се лицензират при справедливи, приемливи и недискриминационни условия (FRAND) по начин, който позволява прилагане както в лицензиран софтуер, така и в софтуер с отворен код, и за предпочитане безвъзмездно.

Препоръка 10

При разработването на локална платформа/пространство за данни и услуги да се използват отворени стандарти и отворени технически спецификации, да се включат множество канали за достъп и помощ, за да се гарантира, че потребителите могат да изберат опцията, която най-добре отговаря на техните нужди и/или предпочитания.

Препоръка 11

Да се внедрят удобни решения в услуга на жителите, предприятията, посетителите, организациите и администраторите на градовете/общностите, като се използват съвременни технологии (като интернет на предметите, блокчейн, изкуствен интелект и др.).

Препоръка 12

Да бъдат създадени или консолидирани оперативно съвместими локални платформи/пространства на данни, които интегрират и използват повторно в градовете и общностите данни от заинтересованите страни, и да се насърчава използването на отворени стандарти и отворени технически спецификации, API¹⁷ и модели на данни, за да се осигури цялостен изглед на информацията. Целта е да се подпомогне процесът на вземане на решения и да се насърчат иновациите и гражданското участие.

¹⁷ Директива 91/250 (или 2009/24/ЕО)

5. 5. ЕЛЕМЕНТИ НА EIF4SCC

Въз основа на ключовите концепции и принципи във фигура 6 са представени елементите на EIF4SCC

Фигура 6 — елементи на EIF4SCC

#7 елемента		Управление на оперативната съвместимост #1 препоръка
		Управление на интегрирани услуги #4 препоръки
		Културна оперативна съвместимост #2 препоръки
		Правна оперативна съвместимост #2 препоръки
		Организационна оперативна съвместимост #1 препоръка
		Семантична оперативна съвместимост #1 препоръка
		Техническа оперативна съвместимост #6 препоръки

EIF4SCC се основава на пет компонента за оперативна съвместимост, един междусекторен слой, като всички те са изградени върху основата на управлението на оперативната съвместимост (фигура 7). Установени са следните компоненти за оперативна съвместимост:

- 1) културна оперативна съвместимост,
- 2) правна оперативна съвместимост,
- 3) организационна оперативна съвместимост,
- 4) семантична оперативна съвместимост и
- 5) техническа оперативна съвместимост.

Фигура 7 — Елементите на модела на оперативна съвместимост от EIF4SCC

Европейска рамка за оперативна съвместимост за интелигентни градове и общности — EIF4SCC

Моделът на оперативна съвместимост от EIF4SCC запазва някои от характеристиките на Рамката за оперативна съвместимост от 2017 г. По този начин се осигурява общ европейски подход към оперативната съвместимост. В допълнение към преработената многослойна структура основните промени в EIF4SCC са добавянето на културна оперативна съвместимост и изменението на интегрираното управление на обществени услуги, което е преименувано на „интегрирано управление на услугите“.

- **Управлението на оперативната съвместимост** е от ключово значение за **цялостния подход** към оперативната съвместимост, като се отнася до решенията относно рамки за оперативна съвместимост, институционални договорености, организационни структури, роли и отговорности, политики, споразумения и други аспекти на осигуряването и наблюдението на оперативната съвместимост на местно, национално и европейско равнище.

Препоръка 13

Да се даде определение и да се прилага цялостно управление на оперативна съвместимост между различни области и заинтересовани страни на местно равнище, като се спазват националните и европейските изисквания за оперативна съвместимост, за да се гарантира оперативна съвместимост между градовете/общностите, регионите и границите.

- **Управление на интегрирани услуги** В Европейската рамка за оперативна съвместимост от 2017 г. се посочва публичният характер на услугите и се споменава, че за предоставянето на европейски обществени услуги често се налага различни публични администрации да работят заедно, за да отговорят на нуждите на крайните ползватели и да предоставят **обществени услуги по интегриран**

начин. В EIF4SCC определението *обществени* е заличено. Многосекторният слой става по-всеобхватен, като се признава ролята на участници от непублични администрации в предоставянето на услуги в контекста на ИУГО. Тъй като голямо количество данни и информация в контекста на ИУГО е извън ръцете на публичните администрации, управлението на интегрираните услуги трябва да се разглежда по-всеобхватно и да се ограничи до самата публична администрация. Следователно управлението на интегрираните услуги се отнася до контекста на управлението и обхваща всички компоненти: културна, правна, организационна, семантична и техническа оперативна съвместимост. Осигуряването на оперативна съвместимост при съгласуването на културния контекст, подготовката на правни инструменти, организирането на процеси на сътрудничество, обмена на данни и информация, услуги и компоненти, които поддържат услуги за УИГО, е постоянна задача, тъй като оперативната съвместимост често се нарушава от промени в средата. Управлението на интегрирани услуги води до обменен път за интегрирани услуги и споделени работни потоци.

Препоръка 14

Повторно да се използват и споделят решения, данни, инструменти и услуги чрез сътрудничество с различни заинтересовани страни на етапа на проектиране, разработване, изпълнение и наблюдение на предоставянето на услуги на местно, регионално, национално и европейско равнище.

Препоръка 15

Да се създаде и поддържа интегрирана структура за управление със съответните заинтересовани страни, за да се осигури оперативна съвместимост при предоставянето на интегрираните услуги, в координация с цялостното ръководство за управление на оперативната съвместимост.

Препоръка 16

Да се създаде(ат), публикува(т) и поддържа(т) рамка(и) за проектиране на API, за да се улесни автоматизацията на споделянето на данни и достъпа до данни за градовете и общностите, с цел осигуряването на възможност за разработването на (нови) услуги и решения.

Препоръка 17

Да се подпомагат и/или да се популяризират най-добрите практики сред заинтересованите страни в началото на етапа на проектиране, разработване и внедряване на (нови) услуги.

- **Културната оперативна съвместимост** се отнася до възприетия от лицата и организациите подход на отчитане на техните социални и културни различия и, ако е приложимо, на културните различия на организациите. Културните различия могат да се отразят на оперативната съвместимост, тъй като лицата и организациите биха могли да отговорят по различен начин на едно и също предизвикателство пред оперативната съвместимост. Тези културни различия могат например да бъдат отразени в политически предизвикателства и стилове на управление. Различните участници в интелигентния град биха могли да имат различни възгледи за начина,

по който се упражняват ръководните умения в контекста на оперативната съвместимост. Ето защо е необходимо участниците да проведат дебат относно това как да упражняват ръководни умения в техния контекст на оперативна съвместимост.

Препоръка 18

Да се гарантира, че различни заинтересовани страни (жители, предприятия, посетители, организации и администратори на градове/общности) са включени в мултидисциплинарен процес на определяне и/или проектиране на оперативна съвместими услуги, така че социалните и културните различия (организационни, икономически, етнически, религиозни вярвания, пол , език) да бъдат взети под внимание.

Препоръка 19

Да се наблюдават и проверяват програмните кодове и да се гарантира прозрачната и отговорна употреба на алгоритмите на изкуствения интелект, за да бъде избегната появата на предубеждения (икономически, етнически, религиозни вярвания, пол и др.), които могат да доведат до дискриминация на някои хора.

- Целта на **правната оперативна съвместимост** е да гарантира, че лицата и организациите, независимо дали са публични или непублични организации, работещи при различни правни и регулаторни рамки, правила за възлагане на обществени поръчки, политики и стратегии, могат да работят заедно. С политиките, правилата и законодателството следва да се осигури възможност за създаването на услуги в рамките на ИУГО и между различни ИУГО, а не да бъдат пречка. Има нужда от ясни споразумения за преодоляване на различията в политиките, правилата и законодателството на различните ИУГО, включително и възможността за въвеждане на нови политики, правила и законодателство. Обменът на данни например е зависим в голяма степен от правната оперативна съвместимост, тъй като за него е необходимо разработване и използване на лицензи за данни.

Препоръка 20

Да бъде въведена солидна и надеждна правна рамка, с която да се осигури възможност и да се улесни обменът на данни между различните заинтересовани страни и между различните области на местно, регионално, национално и европейско равнище.

Препоръка 21

Да се съобщава правото на достъп и повторна употреба на решенията, данните, инструментите и услугите. Правното разрешение за улесняване на достъпа и повторната употреба, като например лицензи съгласно „Creative Commons“, следва да се стандартизира във възможно най-голяма степен.

- **Организационната оперативна съвместимост** се отнася до начина, по който организациите съгласуват своите процеси, отговорности и очаквания, за да постигат общоприети цели. Организационната оперативна съвместимост означава документиране, интегриране или съгласуване на процеси и обмен на свързаната с тях информация. С организационната оперативна съвместимост се цели също така

да се удовлетворят изискванията на потребителите услугите да са на разположение, лесно установими, достъпни и насочени към ползвателя. Освен това активното участие на потребителската общност може да бъде част от компонента на организационната оперативна съвместимост.

Препоръка 22

Да бъде въведена организационна структура, за да бъдат създадени и поддържани ясни функции и отговорности на процесите, с които се осигуряват услугите на местно равнище.

- **Семантичната оперативна съвместимост** гарантира запазването и разбирането на точния формат и точното значение на данните и информацията при техния обмен между лицата и организациите. Семантичната оперативна съвместимост обхваща както семантични, така и синтактични аспекти: Семантичният аспект се отнася до значението на отделните данни и взаимоотношението между тях. Той включва модели на данни, контролни речници и общи списъци с кодове за описване на обмена на данни и гарантира, че отделните елементи от данни се разбират по еднакъв начин от всички страни. Синтактичният аспект се отнася до описването на точния формат на подлежащата на обмен информация по отношение на граматика и формат.

Препоръка 23

Да се работи за общоприето описание и разбиране на решенията, данните, инструментите и услугите (формат, значение на данните, взаимоотношения между страните) от всички заинтересовани страни и във всички области на местно, регионално, национално и европейско равнище.

- **Техническата оперативна съвместимост** се отнася до включването на спецификации на интерфейси, услуги за взаимно свързване и интегриране на данни, представяне и обмен на данни, както и сигурни комуникационни протоколи. Освен това при прилагането на стандарти те следва да бъдат на разположение в отворен формат. Отворените технически спецификации следва да бъдат съобразени с конкретния контекст, в който ще бъдат използвани. Например, от гледна точка на техническата оперативна съвместимост, минималните механизми за оперативна съвместимост (MIM Plus) и градивните елементи по Механизма за свързване на Европа, базирани на общоприети отворени стандарти и отворени технически спецификации, гарантират постигането на оперативна съвместимост на данни, системи и услуги между градовете и доставчици по целия свят и може да насочват работещите по оперативната съвместимост в екосистемата на ИУГО.

Препоръка 24

Да бъдат създадени по-голям брой хоризонтални услуги към местни платформи за данни, за да се преодолеят бариерите в различните области чрез насърчаване на сътрудничеството и участието на жителите, предприятията, посетителите, организациите и администраторите на градовете/общностите.

Препоръка 25

Да се разработят и предоставят удобни услуги, които жителите, предприятията, посетителите и организациите са в състояние да установят и удостоверят чрез схеми за електронна идентификация.

Препоръка 26

Да се използват общоприети отворени стандарти и отворени технически спецификации с цел постигане на оперативна съвместимост на данни, системи и услуги, за да се подпомагат градовете/общностите и доставчиците по време на етапа на проектиране, разработване и внедряване на нови услуги или при преработването на съществуващи услуги (за да се избегне „повторното изобретяване на колелото“).

Препоръка 27

Да се използва и да се повишава осведомеността за предимствата на отворените стандарти и отворените технически спецификации сред доставчиците на услуги за ИУГО по време на етапа на проектиране, разработка и внедряване.

Препоръка 28

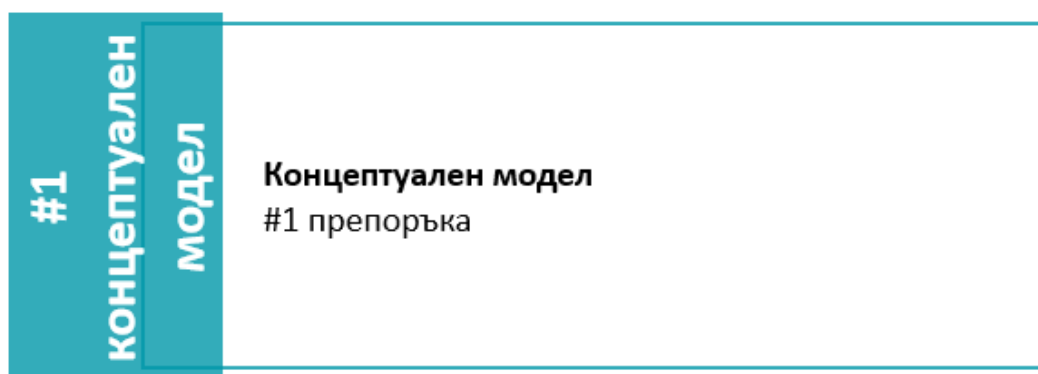
Да се осигурят равнопоставени условия на конкуренция на местно равнище за софтуера с отворен код и да се демонстрира активно и справедливо разглеждане, за да се подобри качеството и решението за оперативна съвместимост и да се постигне по-голяма ефективност по отношение на разходите.

Препоръка 29

Да се разработват приложения/цифрови услуги, които са отворени по подразбиране (дори и когато не се използват отворени стандарти и отворени технически спецификации, приложенията/цифровите услуги следва да имат възможност за интеграция с други чрез API, за да се стимулира цифровата трансформация на местно равнище).

6. 6. ИНДИВИДУАЛЕН КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАНИ УСЛУГИ ЗА ИУГО

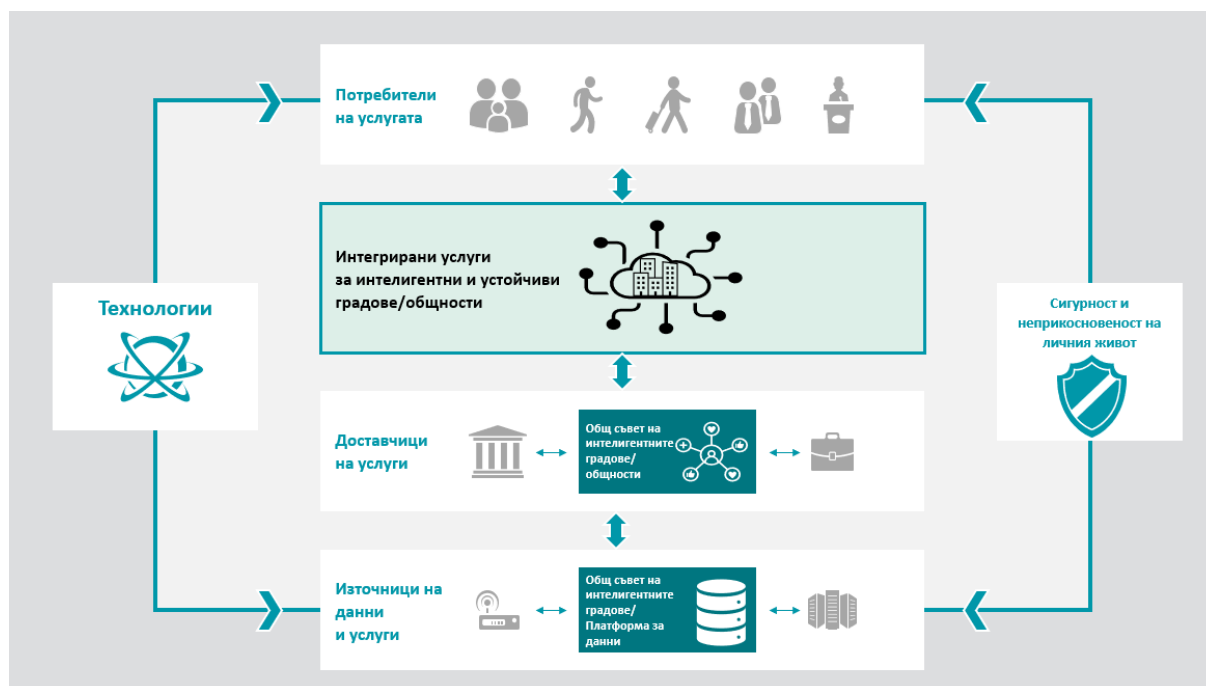
Фигура 8 — концептуален модел на EIF4SCC

За да бъде EIF4SCC приложима, в този раздел е представен концептуален модел за интегрирани услуги за ИУГО (фигура 9). Той има за цел да подпомогне разбирането на ръководителите на местните администрации за планирането, разработването, изпълнението и поддържането на интегрирани услуги за ИУГО чрез прилагане на концепциите, принципите и елементите на EIF4SCC. Концептуалният модел е разработен от гледната точка на обобщена екосистема на ИУГО и служи като обобщен модел, който може да се наложи да бъде адаптиран към конкретния контекст на местните администрации.

Концептуалният модел е в съответствие с Рамката за оперативна съвместимост от 2017 г. и в него е заложена идеята за оперативна съвместимост още при проектирането, което означава, че услугите за ИУГО следва да бъдат проектирани в съответствие с предложения модел и като се имат предвид изискванията за оперативна съвместимост и пригодност за повторно използване.

Фигура 9— Концептуален модел на интегрирани услуги за ИУГО

Моделът включва шест съществени части и свързаните с тях взаимодействия. Те са 1) Ползватели на услуги, 2) Интегрирани услуги за ИУГО, 3) Доставчици на услуги, 4) Източници и услуги за данни, 5) Технологии и 6) Сигурност и неприкосновеност на личния живот, и са обяснени по-долу.

Service
Users

1. Ползвателите на услуги, като например жителите, посетителите, предприятията, организациите и администраторите на

градовете/общностите, използват услугите, предлагани от доставчиците на услуги. Ползвателите на услуги могат да поемат активна роля, като предоставят своя принос чрез процеси на съвместно създаване и съвместно производство в интегрираните услуги за ИУГО. Ползвателите на услуги могат също така да предоставят своя принос чрез технология, което може да доведе до подобряване на услугите, които им се предлагат. Тази динамика предполага непрекъснат обмен на данни, гарантиращ сигурност и неприкосновеност на личния живот.

2. Интегрирани услуги за интелигентни и устойчиви градове и общности са услуги, предлагани на ползвателите на услуги от доставчиците на услуги. Интегрирани услуги за

Integrated Smart
City/ Community
Services

ИУГО може да се предлагат от публичния сектор или чрез сътрудничество между публичния и непубличния сектор. Примерите варират от разработването на услуги, които са базирани в облак и предоставят на ползвателите на услугата удобен за потребителя интерфейс, до разработването на локален цифров близък. Цифровият близък представлява цифрово копие на града или общността, което дава възможност свързаните с политиката решения да бъдат тествани в цифрова среда. За тези услуги може да се използват градивни елементи, които са достъпни за повторна употреба. Примери за такива градивни блокове са решенията, получени в рамките на програма „Цифрова Европа“ и на програма ISA², и градивните елементи по Механизма за свързване на Европа (MCE), които предлагат основни функционалности и може да се използват във всеки европейски проект, който има за цел да улесни осигуряването на цифрови обществени услуги през границите. Сред примерите за градивни елементи по ISA² и MCE са основните речници¹⁸, електронния подпис¹⁹ и издаването на фактури по електронен път²⁰.

Service
Providers

3. Доставчиците на услуги, като например местните публични администрации, предприятията и участниците от общественния сектор, могат да предоставят

изключително разнообразие от услуги на **ползвателите на услуги**. Тези услуги варират от регистрацията на раждане на дете до събирането на отпадъци у дома или управлението на уличното осветление през нощта. Взаимодействието между доставчиците на услуги и ползвателите на услуги в ИУГО може да се осъществява в рамките на Общия съвет на ИУГО. Целта на този съвет е да се улесни предоставянето на услуги в ИУГО.

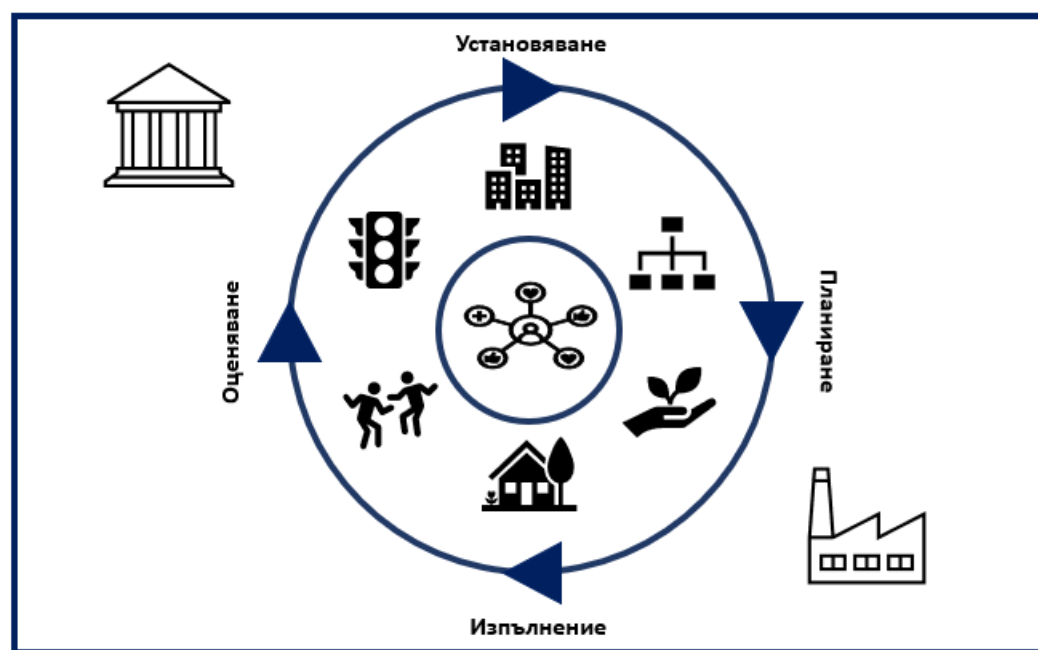

¹⁸ <https://joinup.ec.europa.eu/collection/semantic-interoperability-community-semic/core-vocabularies>
¹⁹ <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/eSignature>
²⁰ <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/eInvoicing>

Общият съвет на ИУГО предоставя място за взаимодействие на доставчиците на услуги и ползвателите на услуги. Този съвет може да има водеща роля в установяването на нуждите от услуги, в планирането как да се посрещнат нуждите от услуги, в изпълнението на плановите по отношение на услугите и в изготвянето на оценки относно постигането на целите.

Като се има предвид, че Общият съвет на ИУГО е поле за взаимодействие между ползвателите на услуги и доставчиците на услуги, е важно да се обмисли организацията на съвета. Различните участници в ИУГО следва да решат как искат да бъде организиран Съветът, така че да може да функционира според техните нужди и контекст. Това взаимодействие може да доведе до процеси на съвместно създаване и съвместно производство. Във фигура 10 е представен подробен преглед на Общия съвет на ИУГО. Съветът може да бъде разработен, като се вземат предвид различни възможни области на услугите, както и взаимодействията между тези области — например интелигентна икономика (напр. предприемачество, икономически растеж и създаване на стойност), интелигентно управление (напр. участие на обществеността, публично-частни партньорства, прозрачно управление), интелигентна околна среда (напр. управление на отпадъците, устойчиво потребление на енергията, устойчивост на водните ресурси), интелигентна среда на живот (напр. качество на местата за живеене, градска безопасност, качество на образованието, културни обекти), интелигентни хора (напр. умения и талантлив човешки капитал, грижовна общност) и интелигентни мобилност (напр. системи за обществен транспорт, ефективна транспортна достъпност).

Фигура 10 — Общ съвет на ИУГО

4. Източници и услуги за данни се състои от два аспекта. Първият аспект е насочен към **източниците на данни**, налични в ИУГО.

Данните може да се събират както от доставчици на услуги, така и от ползватели на услуги чрез интелигентни сензори, интернет на предметите, софтуерни приложения и др.

Данните може да бъдат класифицирани като отворени, споделени или затворени, в зависимост от съображенията за неприкосновеност на личния живот и сигурност.

- **Отворените данни** са на разположение за повторна употреба от трети страни с минимални ограничения. В ЕС с концепцията за отворени данни се обозначават специфичните отношения, при които публичните администрации отварят своите данни към трети страни с минимален набор от ограничения (при което все пак може да се прилагат ограничени финансови компенсации)²¹.
- **Споделените данни** представляват междинна категория. Това са данни, които не се споделят като отворени данни, но са достъпни за трети страни при спазване на определени условия. Тези условия са по-ограничителни от условията, които важат за отворените данни.
- И накрая, **затворените данни** са за ограничено ползване и не може да се споделят с трети страни.

Споделянето и отварянето на данни може да се отнася за всички участници в интелигентния град или общност. Участниците от публичната администрация могат да споделят данни с участници от непубличната администрация, и *обратно*. Данните следва да бъдат структурирани в каталози с данни, които доставчиците на услуги използват, за да намират източници на повторно използвани данни. Данните от публичната администрация може да бъдат признати във формат на базов регистър. Базовите регистри представляват надеждни и меродавни източници на информация, които може и следва да се използват повторно в цифров формат от други страни и при които за събирането, използването, актуализирането и съхраняването на информация е отговорен един участник. От гледна точка на непубличната администрация може също да е уместно да се обмислят възможностите, предлагани от разработването на базови регистри. За това е необходима определена правна рамка и споразумения с участниците от публичната администрация. Базовите регистри могат да улеснят прилагането на принципа на еднократност, повторното използване на данни и документи, които ползвателите на услугата вече са предоставили, по прозрачен и сигурен начин.

Подобно на данните услугите може да бъдат класифицирани като отворени, споделени или затворени.

- Когато услугите са налични в отворен формат, те може да бъдат използвани повторно от трети страни с минимален набор от ограничения.
- Споделените услуги също може да се използват повторно, но повторното използване ще бъде съпроводено от определени ограничения — например ограничения относно сроковете, разрешен брой ползватели, ограничения относно типа на участниците, които може да ги използват повторно.
- Затворените услуги не са достъпни за повторно използване от трети страни.

Европейската комисия и националните и регионалните публични администрации са разработили градивни елементи. Това са услуги, които са на разположение за повторно използване както за участниците от публичната администрация, така и за участниците от непубличната администрация. Градивните елементи може да бъдат намерени в

²¹ Преглед на приложимата законодателна рамка относно отворените данни може да намерите на следния адрес: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/legislation-open-data>

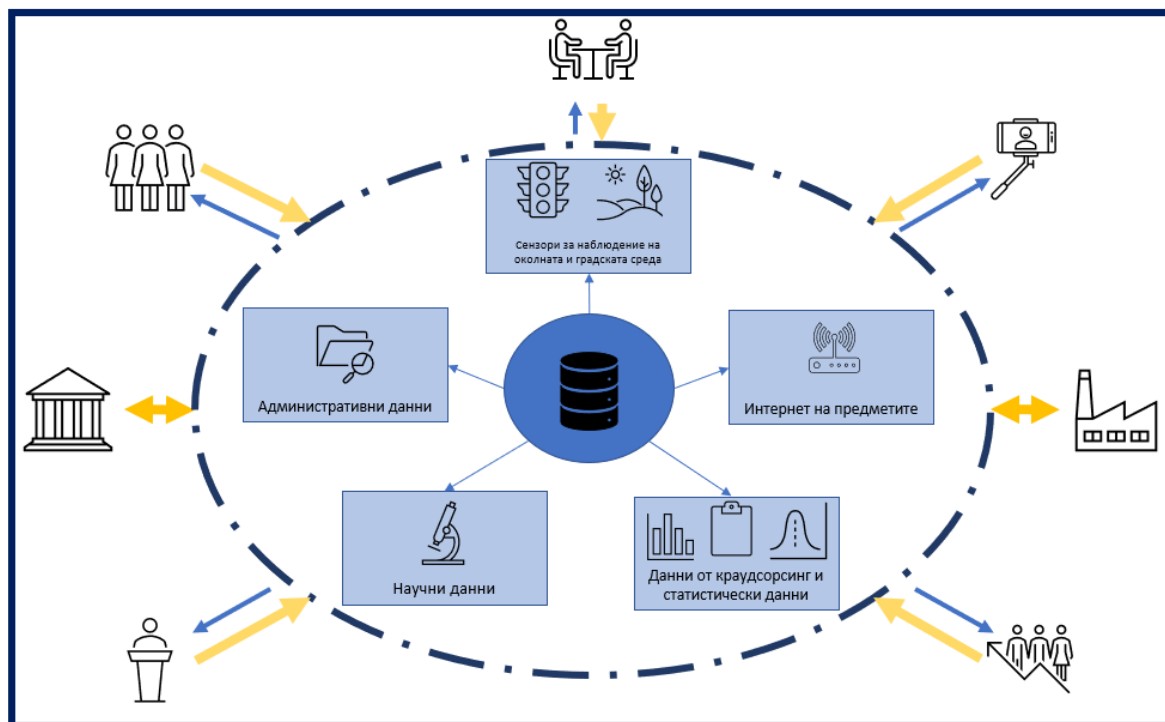
отворен или споделен формат. Тези градивни елементи позволяват на доставчиците на услуги да предлагат интегрирани услуги за ИУГО на ползвателите на услуги по стандартизиран начин. Градивните елементи за повторна употреба водят до по-висока ефективност на доставчиците на услуги и биха могли да доведат до повишаване на удобството за ползвателите на услугите.

Данните и услугите може да се споделят между различните участници от ИУГО в **Обща платформа за данни от ИУГО**, позната също като локална платформа за данни или като локално пространство на данни. Тази платформа, създадена от доставчици на услуги, улеснява управлението и споделянето на данни и услуги за града/общността. Това може да се осъществи в съответствие с управленските подходи на Общия съвет на ИУГО. Разликата между Общия съвет на ИУГО и тази платформа за данни се състои в това, че усилията на Общия съвет на ИУГО са насочени към цялостната организация на ИУГО и услугите, предлагани в тях. За разлика от това, в платформата за данни се поставя акцент върху обмена на данни и услуги. Общият съвет на ИУГО и платформата за данни се допълват взаимно.

Във фигура 11 е представен подробен преглед на тази Обща платформа за данни от ИУГО. Основните бенефициери на тази платформа за данни са доставчици на услуги, които подават и използват данни от платформата за данни, за да разработват и предлагат услуги. Пунктираната линия във фигура 11 показва, че данните, използвани повторно от платформата за данни, може да се предлагат при специфични условия за повторна употреба. Заедно с доставчиците на услуги ползвателите на услуги играят ключова роля в платформата за данни. Чрез цялостната си работа в рамките на ИУГО и използването на услугите, предлагани им от доставчиците на услуги, ползвателите на услугите предоставят данни на платформата за данни. Неприкосновеността на личния живот и сигурността на данните са от решаващо значение и може да бъдат подобрени чрез платформата. Тъй като доставчиците на услуги обикновено предоставят повече данни на платформата за данни в сравнение с данните, които използват, жълтата стрелка е по-широка от синята стрелка. В платформата за данни може да има различни видове данни, включително административни данни, научни данни, данни от краудсорсинг и статистически данни, данни, събрани чрез интернет на предметите, или данни, събрани чрез сензори за наблюдение на околната и градската среда.

Фигура 11 — Обща платформа за данни от ИУГО

Technology

5. Заедно със сигурността и неприкосновеността на личния живот **технологии** играят основна роля в създаването на интегрирани услуги за ИУГО. И двата аспекта имат значимо въздействие върху процеса на създаване на интегрирани услуги за ИУГО, предлагани на ползвателите на услуги от доставчиците на услуги. Технологии

осигуряват възможност за събирането, съхраняването, споделянето, актуализирането и запазването на данни, както и възможност за създаването на повторно използваеми услуги. Те позволяват на доставчиците на услуги да създават интегрирани услуги за ИУГО за ползвателите на услуги и дават възможност на ползвателите на услуги да поемат активна роля в създаването на тези услуги. Примери за технологии, които са значими в контекста на ИУГО, са изкуственият интелект, големите информационни масиви, блокчейн, облачните изчисления, високопроизводителните изчислителни технологии, цифровите близнаци, платформите за интегриране на данни, интернет на предметите, мобилните приложения и др.

Security & Privacy

6. Сигурността и неприкосновеността на личния живот са от първостепенно значение при предоставянето на услуги и както участниците от публичната администрация, така и участниците от непубличната администрация трябва да гарантират, че се следва подход на неприкосновеност на личния живот при проектирането и сигурност при проектирането. Следва също така

да се гарантира, че услугите не са уязвими на атаки и че са в съответствие с [договорните и] законовите изисквания и задължения по отношение на защитата на данните и неприкосновеността на личния живот. Подобно на технологиите, сигурността и неприкосновеността на личния живот влияят не само върху източниците на данни и услугите за градовете/общностите, но и върху връзката между доставчиците на услуги и предлагането на интегрирани услуги за ИУГО на ползвателите на услугите.

Препоръка 30

Концептуалният модел на интегрираните услуги за интелигентни градове и общности да се използва в подкрепа на проектирането на нови услуги или на модернизирането на съществуващите услуги и да се използват повторно, когато е възможно, съществуващи данни, градивните елементи на услугата и цифрови решения като градивните елементи по МСЕ, програмата „Цифрова Европа“ и решенията по програмата ISA².

7.7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Градовете и общностите играят основна роля в живота на гражданите на Европейския съюз. Публичните администрации в градовете и общностите са най-близо до жителите, предприятията и посетителите и имат ключова роля в създаването на стойност чрез предоставянето на услуги. Масштабното разрастване на цифровите решения и технологичният напредък от предходните десетилетия накараха местните администрации да започнат своя преход към превръщането си в интелигентен град или общност и показаха важността на оперативната съвместимост.

Оперативната съвместимост е задължително условие за електронната комуникация и обмена на информация между различни участници, но както видяхме, тя има много повече от технически аспект. В по-широк смисъл, както е представено в EIF4SCC, оперативната съвместимост е необходимо условие за постигането и по-нататъшното развитие на интелигентни градове и общности в Европа.

В EIF4SCC (вж. фигура 12) са осигурени насоки относно оперативната съвместимост за ръководителите на местните администрации в Европейския съюз. Те включват принципи, общ модел на оперативна съвместимост и препоръки за осигуряване на оперативна съвместимост в различни области, градове, региони и през границите, което води до по-добро предоставяне на услуги на жителите, посетителите, предприятията и администраторите на градовете/общностите. EIF4SCC е част от по-широк кръг от инициативи, предприети от Европейската комисия с цел улесняване на развитието на ИУГО и оперативната съвместимост в рамките на и между публичните администрации и участници от частния сектор в контекста на интелигентния град и общността. EIF4SCC трябва да се разглежда като допълващо усилие на Европейската комисия за стимулиране и принос за оперативната съвместимост от местна, регионална, национална, европейска и глобална гледна точка.

EIF4SCC се основава на факта, че оперативната съвместимост не се ограничава само до свързаните с ИКТ въпроси. В EIF4SCC са определени седем елемента на оперативната съвместимост (културен, правен, организационен, семантичен и технически, един междусекторен слой, като всички са изградени върху основата на управлението на оперативната съвместимост).

EIF4SCC включва управленски фактори, за да се гарантира координацията на съответните дейности във всички области на ИУГО. Концептуалният модел на интегрирани услуги за ИУГО има за цел да улесни тази управленска подкрепа, като предостави на ръководителите на местните администрации рамка в подкрепа на планирането, разработването, изпълнението и поддържането на интегрирани услуги за ИУГО.

Освен препоръките, включени в EIF4SCC, представителите на местните администрации също така се насърчават да следват и да допринасят за други инициативи. Една от тях е движението Living-in.EU, ангажимент, в който лицата, вземащи решения, могат да обединят усилията си, за да стимулират устойчивата цифрова трансформация в градовете и общностите в ЕС и заедно да разработят устойчиви мерки. Това включва и обмен на знания и споделяне на най-добри практики относно решенията за оперативна съвместимост в градовете.

Дейностите, извършвани от Европейската комисия във връзка с постигането на напредък по оперативната съвместимост, са непрекъснатата учебна пътека. Следователно това е жив документ, който ще трябва да бъде актуализиран въз основа на приноса, предоставен от местните администрации, развитието на ИКТ и публичните администрации и новите анализи на оперативната съвместимост. Освен това трябва да се подчертае, че въз основа на Европейската рамка за оперативна съвместимост, която е насочена само към публичните администрации, администрациите на държавите — членки на ЕС, са разработили национални рамки за оперативна съвместимост. Ръководителите на местните администрации се насърчават да участват във всеобхватната национална рамка за оперативна съвместимост на своята държава членка.

EIF4SCC като такава се вписва в контекста на многостепенното управление на ЕС, където всички равнища на публичната администрация играят ключова роля за постигането на оперативна съвместимост на местно, регионално, национално, европейско и глобално равнище. Възприемането на подход, който отчита оперативната

съвместимост от самото начало, означава по-добра подготовка за справяне със сложни предизвикателства като изменението на климата, здравни проблеми и социално-икономически проблеми. Поради това е важно оперативната съвместимост да се разглежда като фактор, улесняващ настоящите и бъдещите действия или инициативи като Европейския зелен пакт²² или единния онлайн пазар²³.

²² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg
²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en>